

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟΜΟΣ Κ • ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 151 • ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1997 • ΕΛΟΥΛ 5757 - ΤΙΣΡΙ 5758

זה דוד המלך כנגד

Ο 138^{ος} Ψαλμός

Του κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΙΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ενας απ' τους μεγαλοπρεπέστερους ψαλμούς του βιβλίου των Ψαλμών του αρχαίου Ισραήλ αλλά και από τους καλύτερους της παγκόσμιας φιλολογίας, θεωρείται ο 138ος (ΡΛΘ = 139ος κατά το εβραϊκό - μασωριτικό κείμενο). Και τούτο, διότι ο Ψαλμός αυτός εμπεριέχει βαθύτατους στοχασμούς πάνω στο θέμα της «παρουσίας» του Θεού στη ζωή του ανθρώπου. Μάλιστα από πολλούς μελετητές θεωρείται ως ένας locus classicus για τη διδασκαλία περί παντοδυναμίας και παντογνωσίας του Θεού.

Παράλληλα, από λογοτεχνική άποψη, εκτός από τη μεγάλη ωραιότητα των ιδεών που περικλείει ο ψαλμός αυτός, έχει λαμπρό ύφος, αισθαντικότητα, πλουσιότατο λυρισμό, πληθμονή εικόνων και ζωντανά σχήματα λόγου. «Όσο περισσότερο τον διαβάζει κανείς, τόσο περισσότερο τον θαυμάζει, ινακαλύπτοντας σ' αυτόν μεγαλύτερα βάθη», παρατηρεί εύστοχα ο καθηγητής Π. Τρεμπέλας.

Στον εν λόγω ψαλμό διακρίνονται τέσσερις οιονεί stroφές. Στην πρώτη (στιχ. 1 - 6) εξυμνείται η παντογνωσία του Θεού. Στη δεύτερη (στιχ. 7 - 12) τονίζεται η διά του πνεύματός του πανταχού παρουσία του. Στην τρίτη (στιχ. 13 - 18) περιγράφεται η τέλεια γνώση του Θεού

για τον άνθρωπο, πριν ακόμα γίνει πλήρης άνθρωπος· και στην τέταρτη, (στιχ. 19 - 24) ο ψαλμοδός στρέφεται σε ηθικά θέματα, αντιπαράβαλλοντας την κακία των ασεβών με τη δική του αθωότητα.

Ο ψαλμός αυτός σύμφωνα με την επιγραφή του (Λαμνατσέαχ λε Δαβίδ Μιζμόρ = εις τον αρχιμουσικόν, Ὑαλμός του Δαβίδ) αποδίδεται στο μεγάλο ποιητή και μύστη του αρχαίου Ισραήλ, το βασιλιά Δαβίδ. Αν λάβουμε υπ' όψη μας αυτά που σημειώθηκαν παραπάνω, φαίνεται πολύ πιθανόν ο ψαλμός αυτός να έχει δαβιδική προέλευση, αν και μερικοί ερευνητές εξ αιτίας των υπορχόντων στο κείμενο αρμαϊσμών, τίνουν να τον κατεβά-

σουν στους μεταιχμαλωσιακούς χρόνους.

Παρακάτω μεταφράζω, καλύτερα: προσπαθώ ν' αποδώσω σε λογοτεχνική μορφή τον ψαλμό αυτό στη νεοελληνική, στηριζόμενος κυρίως στο αρχαίο εβραϊκό - μασωριτικό κείμενο, αλλά και στην αρχαιότατη μετάφραση των Ο'. Για το μασωριτικό κείμενο χρησιμοποίησα τη διγλώσση (εβραϊκή - αγγλική) έκδοση του Jay Green, The Interlinear Hebrew - Greek English Bible (1979).

Για την καλύτερη λογοτεχνική απόδοση, σε ορισμένα σημεία έλαβα υπ' όψη μου και την μετάφραση από το διορθωμένο εβραϊκό του καθηγητή Αθ. Π. Χαστούπη (Αγία Γραφή, τόμος Β', Αθήνα 1960), την έκδοση Αγία Γραφή - Βίβλος (εκδ. Κοινοβουλευτική), καθώς και την ερκαρη καθολική μετάφραση The New Jerusalem Bible (Standard Edition, London 1985).

Στο τέλος, επαχολουθούν μερικές σημειώσεις, σε όποια σημεία του ψαλμού χρήθηκε τούτο κατάλληλο.

- 1 Γιαχβέ, σε με δοκίμασες και με γνώρισες
- 2 Εσύ γνωρίζεις πότε σηκώνομαι και πότε κάθομαι.
Εσύ από μακρυνά καταλαβαίνεις τους λογισμούς μου.
- 3 Συ ερευνάς πότε περπατάω και πότε πλαγιάζω
και πρωτογνωρίζεις το κάθε τι της περπατησιάς μου.
- 4 Γιατί προτού καν φτάσει λόγος στη γλώσσα μου⁽¹⁾
Ιδού Γιαχβέ, εσύ όλα τα γνωρίζεις!
- 5 Με περικυκλώνεις από μπρος κι από πίσω
κι απλώνεις το χέρι σου απάνω μου.
- 6 Για μένα αυτή η γνώση ξεπερνάει κάθε θαυμασμόν
Είναι τόσο μεγάλη, που να τη συλλάβω δε μπορώ!
- 7 Πού να πάω από το πνεύμα σου
κι απ' το πρόσωπό σου πώς (μπορώ) να ξεφύγω;
- 8 Αν στα ουράνια ανεβώ, εκεί 'σαι συ
αν κατεβώ στο Σιεώλ, εκεί⁽²⁾ πάλι συ είσαι...
- 9 Αν φτερουγίσω με τις φτερούγες της αυγής
και στην εσχατιά της γης σκηνώσω και στ' ακροθαλάσσι.

- 10 κι εκεί το χέρι σου πάλι θα με οδηγή
 ναι, το δεξί σου χέρι, γερά θα με κρατάει.
- 11 Αν πω: Ας έρθει το σκοτάδι να με σκεπάσει
 κι η νύχτα ας με περιτυλίξει⁽³⁾, θάταν μάταιο·
- 12 γιατί το σκοτάδι για σένα δεν είναι σκοτάδι
 και η νύχτα φωτεινή 'να σα μέρα.
 (Το σκοτάδι της είναι σα το φως)⁽⁴⁾
- 13 Γιατί συ έπλασες τα σωθικά μου,
 με διαμόρφωσες στη μήτρα της μάννας μου.⁽⁵⁾
- 14 Γι' αυτό λοιπόν, θα σε δοξολογώ
 γιατί μ' έπλασες με τρόπο φοβερόν
 Τα έργα σου (είναι) αξιοθαύμαστα
 και η ψυχή μου τούτο κάλλιστα το ξέρει.
- 15 Τα κόκκαλά μου από σένα δεν κρύφτηκαν όταν κρυφά μ' έπλαθες,
 όταν διαμορφωνόμουν στα κατώτερα μέρη της γης⁽⁶⁾.
- 16 Το αδιαμόρφωτό μου (έμβρυο) είδαν τα μάτια σου
 κι όλα⁽⁷⁾ στο βιβλίο σου ήταν γραμμένα.
 Κάθε τι που έφτιαξες υπήρχε.⁽⁸⁾
- 17 Πόσο πολύτιμες είναι για μένα οι βουλές σου Θεέ μου!⁽⁹⁾
- 18 Θάθελα να τις απαριθμήσω, μα είναι πιότερες
 κι από τους κόκκους της αμμονδιάς.
 Ξυπνάω, κι ακόμα μαζί σου είμαι...
- 19 Α, και να θανάτωνες Θεέ τους ασεβείς!
 τους 'ματόβρεχτους άντρες να 'παιρνες από κοντά μου,
 20 αυτούς που βλαστημάνε σε βάρος σου μ' ασέβεια,
 τους εχθρούς σου, που μάταια παίρνουν τ' όνομά σου!
- 21 Μη δε μισώ Γιαχβέ αυτούς που σε μισούν⁽¹⁰⁾
 και δεν αποστρέφομαι 'κείνους που κόντρα σε πάνε;
 22 Ναι, πολύ τους απεχθάνομαι
 για εχθρούς μου τους λογαριάζω.
- 23 Ω Θεέ, δοκίμασέ με και γνώρισε την καρδιά μου
 δοκίμασέ με και γνώρισε τις σκέψεις μου.
 Για δες μην υπάσχει στράτα άνομη σε μένα
 Και στο δρόμο της αιωνιότητας, οδήγησέ με⁽¹¹⁾.

Σημειώσεις:

(1) Το Μασσορέτιζο Εβραϊκό κείμενο διαφέρει εδώ από το κείμενο των Ο. Στους Ο' διαβάζουμε: «ότι ουκ εστί δόλος εν γλώσση μου».

(2) Σιεώλ είναι η εβραϊκή λέξη για τον 'Αδη. Πολλοί μεταφραστές αφήνουν τη λέξη αμετάφραστη, γιατί εννοιολογικά διαφέρει από την αρχαιοελληνική έννοια.

(3) Η απόδοση εδώ σύμφωνα με το χειρόγραφο που βρέθηκε σε σπήλαιο του Κοιμιάν (χειρόγραφο της Νεκρής Θάλασσας), που χρονολογείται γύρω στο 100 π.Χ., και θεωρείται από τους ερευνητές πιο αυθεντική γραφή.

(4) Πολύ πιθανόν ο στίχος να είναι μια παρεμβολή στο αρχικό κείμενο.

(5) Κατά τους Ο' «ότι συ εκτήσω τους νεφρούς μου, Κύριε, αντελάβω μου εκ γαστρός μητρός μου». Οι νεφροί κατά την Εβραϊκή Ψυχολογία είναι έδρα των επιθυμιών και των

παθών, των αδύτων του ανθρώπου (Ι. Γιαννακόπουλος).

(6) Πρόκειται για θαυμάσια μεταφορική εικόνα της σύλληψης του ανθρώπου, της ζωοφορίας του εμβρύου μέσα στη μητρική μήτρα, που παραβάλλεται με ερεβώδη και άγνωστα μέρη του εσωτερικού χώρου της γης. Οι Ο' έχουν: «το ακατέργαστόν μου είδον οι οφθαλμοί σου».

(7) Ενν. όλα τα μέλη του σώματός μου· κατ' άλλους μεταφραστές και σχολιαστές ενν. όλες τις μέρες της ζωής μου, βλ. απόδοση της Jerusalem Bible.

(8) Εβρ. qere ορισμένα εβραϊκά χειρόγραφα έχουν τη γραφή «δεν υπήρχε», δηλ. το νί'γμα είναι «όταν το κάθε (μέλος) που έφτιαξες δεν υπήρχε».

(9) Πρβλ. τη διαφορετική γραφή των Ο' «εμοί δε λίαν ετιμήθησαν οι φίλοι σου, ο Θεός, λίαν εκραταιώθησαν αι αρχαί αντών».

(10) Το μίσος του Ψαλμωδού εδώ, πρέπει να εννοηθεί ως αποστρέψη του προς τους ασεβείς και όχι ως μίσος με την έννοια της διενέργειας κακού και εκδικήσεως (πρβλ. Δευτ. 21,15 πρβλ. Λουκ. 14,26). Οι εχθροί του Θεού είναι και εχθροί του Ψαλμωδού. Το τμήμα των ψαλμών από το εδ. 19 και επ. αποκατά έντονο ηθικό χρώμα και μπορεί να συσχετισθεί με τους ψαλμούς καταρών (imprecatory Psalms) που υπάρχουν και σ' άλλα ψαλμικά κείμενα. Πρόκειται για αποστρέψη εκ μέρους του ψαλμωδού των εχθρού του Θεού του.

(11) το εδ. 23 ανήκει κατά την ωραία παρατήρηση του Eaton, «στα χωρία της Παλαιάς Διαθήκης, που θέτουν το θέμα της αυτοσυνηειδησίας του ανθρώπου».

[Ο κ. Δημ. Τσινικόπουλος είναι δικηγόρος στη Θεσσαλονίκη και συγγραφέας]